

Europa kan weinig doen tegen Trump; het Amerikaanse Congres wél

Posted on 20 januari 2026 by Derk Jan Eppink

Noordwest-Europa is zwaar verontwaardigd over het eigengereide optreden van Amerika's president Donald Trump tegenover Denemarken, met Groenland als inzet. Enkele EU-lidstaten zenden symbolische missies naar Groenland, een handvol verkenners, als protest tegen het Amerikaanse voornemen het grootste eiland ter wereld in te palmen. In ruil worden weerspannige landen, waaronder Nederland, getrakteerd op invoertarieven uit Amerika. De Duitse militaire missie koos het hazenpad en keerde terug. De macht tot ommekeer ligt niet in Europa, maar in Amerika: het Congres.

Met de handen in het haar

Hendrik Vos, hoogleraar Europese Politiek aan de Gentse universiteit, ziet in het tarifaire geschut uit Washington een aansporing tot een krachtige Europese replek. EU-lidstaten als Denemarken, Groot-Brittannië, Nederland, Duitsland, Frankrijk krijgen uit Amerika invoertarieven op hun dak. België ontsprong de dans. Vos moet beginnen als missionaris in eigen land.

De Italiaanse premier Meloni weerspreekt Trump niet: zij bemiddelt. Midden- en Oost-Europa zwijgen in alle talen, want zij beseffen dat Europa een tariefloorlog met Amerika verliest. De Europese Commissie zit met de handen in het haar; wat is het antwoord 'namens Europa'?

Het is eigenlijk veel erger. West-Europa heeft zich losgemaakt van de toevoer van goedkope olie en gas uit Rusland, maar voert nu duur gas in uit Amerika. Nederland heeft de toegang tot zijn gasvoorraden definitief gebarricadeerd met cement en beton, onder leiding van D66-kopstuk Hans Vijlbrief. Als beoogd premier Jetten ooit in Washington DC aankomt, zal het met hangende pootjes zijn want Trump heeft alle energietroeven in handen.

Duitsland heeft een nog groter probleem. Bondskanselier Friedrich Merz gaf eindelijk toe dat het besluit tot afbraak van Duitse kerncentrales, de beste ter wereld, een 'grote vergissing' was, weliswaar van zijn partijgenoot Angela Merkel. Noodgedwongen moddert Merz nu verder. Welke vuist(je) kan Noordwest-Europa maken tegenover Trump?

19de-eeuwse denkwijze

De werkwijze van Trump om beslag te leggen op Groenland met zijn 57.000 inwoners, in welke juridische vorm dan ook, is buitensporig. Denemarken heeft gelijk dat hij een lijn overschrijdt. Trump denkt over politiek niet in termen van deze tijd, en het was niet toevallig dat de VS 31 VN-gerelateerde instellingen verliet, waaronder de 'Commissie voor Internationaal Recht'. Naar eigen zeggen was die overbodig omdat hij zelf recht vormt naar Amerikaans belang.

Deze denkwijze ligt dichterbij de 19de eeuw dan bij de huidige tijd. De periode van de 'Grote Mogendheden' die tijdens het Congres van Wenen (1815) een wereldorde schiepen die fungeerde in dienst van de belangen van die grote mogendheden, zoals toen het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Het Habsburgse Rijk en Rusland. Dat systeem zou later uit elkaar vallen door de opkomst van Duitsland midden in Europa, wat de basis zou leggen voor twee wereldoorlogen.

Gang naar Waterloo

Het vervelende in deze 'moderne' tijd is dat Rusland nog net zo denkt als toen, en

China als globale nieuwkomer eveneens. Trump zet Amerika in dat rijtje, en Europa moet maar gehoorzamen. Heeft het zin een tarifair moddergevecht aan te gaan met Amerika? Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië kennen geen tot weinig groei. De Amerikaanse economie groeit met ruim 4%. Een tarievenoorlog is de gang naar Waterloo.

‘NAVO-isering’

Is er een slimmere weg de Amerikaanse president op andere gedachten te brengen. Secretaris-generaal van de Navo, Mark Rutte, deed een verdienstelijke poging. Hij bepleit de ‘NAVO-isering’ van Groenland, dat Denemarken (en daar heeft Trump gelijk) niet alléén kan verdedigen. De veiligheidspositie van het ijzige eiland behoeft een bredere inkadering, te vervullen door de VS en Europese partners.

Maar het gaat om méér, om de onmetelijke grondstoffen. Grote mogendheden laven zich gretig aan grote voorraden grondstoffen. Rusland heeft die, China verzekert zich sluipenderwijs toegang tot grondstoffen in de Derde Wereld en Amerika heeft veel maar niet alles. Trump ziet in Groenland de ‘groene weiden met aardse metalen’. Dát is de machtspolitieke inzet. Dat maakt hem nog verbeterener dan West-Europa denkt.

Precedenten

Groenland zou niet de eerste gebiedsuitbreiding zijn die de VS koopt, met of zonder militaire dwang. In 1803 was er de ‘Louisiana Aankoop’ via een verdrag met Frankrijk, want Napoleon had geld nodig voor zijn militaire campagnes in Europa. De prijs was 15 miljoen dollar, niettemin dreef het noodlot de zelfgekroonde Franse keizer naar definitieve verbanning. Die aankoop verdubbelde wel bijna het Amerikaanse grondgebied.

In 1819 kocht Amerika Florida van de Spanjaarden, die óók op zwart zaad zaten. Prijs: een luttele 5 miljoen dollar. In 1867 volgde de roemruchte aankoop van Alaska van tsaristisch Rusland voor 7,2 miljoen dollar. Latere heersers in Moskou, van het type Stalin, zullen die verkoop hebben vervloekt. Daarop volgde de Virgin Islands in 1917, gekocht voor 25 miljoen dollar van Denemarken. Er is dus een precedent.

‘Stille tactiek’ in de Amerikaanse politiek: 67 senatoren!

Al die aankopen verliepen volgens het stramien van de Amerikaanse grondwet. De president onderhandelt met het verkopende land en de Amerikaanse Senaat moet het resultaat ratificeren met een tweederde (super)meerderheid; dat is 67 senatoren van de 100. Het Huis van Afgevaardigden moet met gewone meerderheid beslissen over het vrijmaken van de gelden voor de aankoop. Het Congres beslist ook over een wet hoe het aangekochte land moet worden bestuurd. Pas daarna volgt als sluitstuk de handtekening van de president. De procedure duurt gemiddeld 2 tot 3 jaar. Als Groenland een nieuwe (51ste) staat van de VS wordt, is nóg een aparte wet van het Congres vereist.

Een militaire inval van de VS in Groenland is bij voorbaat ongrondwettig; daar zijn in het Congres weinig voorstanders voor te vinden en het Hooggerechtshof zal het besluit onwettig verklaren. Daarmee loopt Trump het risico van ‘afzetting’, ‘impeachment’ dat ooit president Nixon boven het hoofd hing. Hij trad in 1974 vrijwillig af om dat te voorkomen. De Amerikaanse grondwet kent een stelsel van politieke evenwichten, opgesteld door mensen die de geschiedenis kenden.

MidTerms in zicht

In november zijn de MidTerms: tussentijdse verkiezingen van het Huis van Afgevaardigden en een derde van de Senaat; senatoren worden om de zes jaar gekozen. De getalsmatige verhoudingen in het Congres tussen Republikeinen en Democraten zijn vaak nipt. Momenteel hebben Republikeinen een meerderheid van 1 zetel in het Huis; de (rechts) rebelse Marjorie Taylor Greene vertrok, een afgevaardigde uit Californië overleed en een 80-jarige verkozene uit Indiana kreeg een auto-ongeluk. De machtsverhouding is vrijwel gelijk.

In de Senaat hebben Republikeinen ook een meerderheid en is de verhouding 53-47. Maar zelfs Republikeinse senatoren zijn niet gecharmeerd van Trumps gulzige oog op Groenland. De Republikeinse senatoren Thom Tillis (North Carolina) en Lisa Murkowski (Alaska) zijn zo verontwaardigd dat ze naar Kopenhagen zijn afgereisd om de Denen gerust te stellen.

Hoe de MidTerms ook aflopen, Trump krijgt nooit 67 senatoren voor een vijandige

overname van Groenland. Ook al wordt Denemarken 'gedwongen' het eiland af te staan, dan nog is instemming van het Congres vereist. Zelfs als Groenland vrijwillig toetreedt.

Stille diplomatie

Europese landen moeten zich vooral niet overschreeuwen met opbodpolitiek, of paraderen met militair vlagvertoon op Groenland. Zij moeten zich met stille diplomatie richten tot de Amerikaanse senatoren van beide partijen. Zij worden gekozen in kiesdistricten (hun staten) en wie niet luistert naar kiezers loopt risico te verliezen.

Een grote meerderheid van de Amerikanen vindt dat Trump nu te ver gaat, dat sentiment zal zeker doorklinken bij senatoren die willen worden gekozen dan wel herkozen. Doorsnee Amerikanen houden niet van geruzie, zeker niet met bevriende Europese landen.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [Doet u \(weer\) mee?](#) Hartelijk dank!